

9. 3. 2017

Veďte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Odepření náhrady nákladů řízení podle § 150 občanského soudního řádu

V civilním procesu v zásadě platí, že úspěšný účastník má právo na náhradu nákladů řízení proti účastníkovi neúspěšnému. Pouze ve výjimečných případech může být podle § 150 občanského soudního řádu náhrada nákladů řízení odepřena. V tomto ustanovení je výslovně uvedeno: „Jsou-li tu důvody hodné zvláštního zřetele, nebo odmítne-li se účastník bez vážného důvodu zúčastnit prvního setkání s mediátorem nařízeného soudem, nemusí soud výjimečně náhradu nákladů řízení zcela nebo zčásti přiznat.“ O jaké konkrétní situace se jedná, určuje však pouze soudní judikatura.

V nedávné době se Nejvyšší soud ČR v rozsudku sp. zn. 29 Cdo 704/2016 vyjádřil k otázce, podle jakých kritérií může obecný soud rozhodnout o tom, že náklady řízení úspěšnému účastníkovi nepřizná. V daném případě bylo zahájeno řízení již v roce 2005. V jeho průběhu bylo vydáno několik meritorních rozhodnutí (rozsudky soudů prvního a druhého stupně zrušil dovolací soud). Městský soud v Praze naposledy rozhodl o tom, že převážně úspěšnému žalobci se náhrada nákladů řízení nepřiznává, a to z důvodu, že výklad určité povinnosti, který byl pro rozhodnutí soudů klíčový, „byl skutečně nejednoznačný, jak dokládají rozporná soudní rozhodnutí vydávaná v této věci. Odvolací soud také dospěl k závěru, že žalobce nebude „výrazně majetkově poškozen, když dlouhotrvající soudní řízení přinese žalobci majetkový prospěch ve formě úroků z prodlení“.

Takové odůvodnění však Nejvyšší soud považoval za nesprávné. Nejprve odkázal na ustálenou judikaturu svou i Ústavního soudu ČR a poukázal na fakt, že „ustanovení § 150 o. s. ř. slouží k řešení situace, v níž je nespravedlivé, aby ten, kdo důvodně hájil svá porušená nebo ohrožená práva nebo právem chráněné zájmy, obdržel náhradu nákladů, které při této činnosti účelně vynaložil; přitom zejména v procesním právu je nutno každou výjimkou z obecného pravidla... vykládat restriktivně“.

Kritériem, které by soud měl při nepřiznání náhrady nákladů řízení mít na mysli, jsou majetkové, sociální, osobní a další poměry účastníků řízení, „a to nejen účastníka, který by měl náklady řízení hradit, ale také oprávněného účastníka; významné jsou rovněž okolnosti, které vedly k uplatnění nároku u soudu prvního stupně nebo k podání odvolání, postoj účastníků v průběhu řízení a podobně“. Nesmí však jít o libovůli soudu.

V tomto sporu však důvodem pro aplikaci § 150 občanského soudního řádu bylo opakované rozhodování soudy jednotlivých stupňů a nejasný výklad některých předpisů. Podle Nejvyššího soudu však - v souladu s výše zmíněnými kritérii - „nelze klást k tíži účastníka řízení skutečnost stojící na straně soudů“. Není také možné směřovat náklady řízení s úroky z prodlení, které mají jiný charakter a také jiný účel.

Na závěr lze dodat, že případná vysoká výše náhrady nákladů řízení z důvodů na straně soudů (nerespektování ustálené judikatury a podobně) by mohla být důvodem uplatnění náhrady škody vůči státu. Totéž se samozřejmě může týkat i nemajetkové újmy za nepřiměřenou délku řízení.

JUDr. Michaela Balousová,
advokátka

Další články:

- [DEAL MONITOR](#)
- [Tři dekády v advokacii a otevřený pohled na to, co profesi i justici nejvíc škodí](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Vybrané otázky poskytování zdravotních služeb na dálku](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Ombudsman na Maltě - základní parametry a role. A v čem bychom se mohli poučit i my v Česku?](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Rozhovor s JUDr. Veronikou Janoušek Rudolfovou, samostatnou advokátkou specializující se na sportovní právo](#)
- [DEAL MONITOR](#)